laat de Schrift zich nergens uit; een bepaalde straf op zelfmoord is zelfs in de wet van Mozes niet te vinden; dat de zelfmoord zonde is, kan alleen worden afgeleid uit het algemeen gebod, dat de mensch niet dood mag slaan. We mogen het leven van onzen medemensch niet aantasten en dus ook niet ons eigen leven, omdat God de Heere alleen meester van ons leven is.

Nu is er, merkt Voetius terecht op, slechts ééne zonde, die als zoodanig onvergeeflijk is, en dat is de zonde van lastering tegen den Heiligen Geest. Christus zelf heeft in Marcus 3 : 28 gezegd, dat elke andere zonde vergeven kan worden, alleen deze niet. Aangezien de zonde van zelfmoord nu met de zonde van lastering tegen den Heiligen Geest niets te maken heeft, leert de Schrift ons dus, dat deze zonde als zoodanig niet onvergeeflijk is. Intusschen, al is elke andere zonde op zichzelf vergeeflijk, de Schrift voegt hieraan toch nog een zonde toe, die evenmin vergeven kan worden, wanneer zij tot het sterven toe wordt voortgezet, n.l. de zonde van onboetvaardigheid en de verwerping van de genade Gods. Wie niet tot oprecht geloof en tot waarachtige boetvaardigheid komt vóór zijn sterven, gaat verloren. Dat de zonde van zelfmoord nu altoos gepaard zou moeten gaan met deze zonde van onboetvaardigheid en verwerping van de genade Gods tot den einde toe, betwist Voetius echter. Er kunnen zeker gevallen zijn, waarin de zelfmoord het schrikkelijk gevolg van deze onboetvaardigheid en verwerping der genade is, zooals bij Judas Iskarioth. Al was er bij Judas een erkenning van de zonde, door hem begaan, de waarachtige boetvaardigheid, die tot God uitdrijft, ontbrak, en waar hij wanhoopte aan de genade, maakte hij een einde aan leven. Maar zekerheid, dat dit in alle gevallen van zelfmoord aldus is, hebben we niet. Vooreerst is het mogelijk, dat iemand, nadat hij bijv. vergif heeft ingenomen, om zich zelf van kant te maken, nog uren lijden moet, voordat de dood intreedt, en in deze uren kon hij nog tot waarachtig berouw komen. De moordenaar aan het kruis is evenzeer eerst in zijn stervensure gered geworden. En ook wanneer zulk een bekeering in de stervens-ure ons onmogelijk schijnt, omdat de dood terstond en plotseling is ingetreden, mag daarom door ons geen absoluut oordeel worden uitgesproken. Het is toch mogelijk, zegt Voetius, dat zulk een persoon gedurende zijn leven wel waarachtig bekeerd is geweest; dat de boetvaardigheid in algemeenen zin genomen dus in zijn hart als hebbelijkheid woonde, en dat deze boetvaardigheid vroeger zich reeds heeft uitgestrekt niet alleen over de verleden, maar ook over de toekomende zonden. Indien dat niet zoo ware, zouden we aan de zaligheid van zoo menig kind Gods moeten twijfelen, want een plotselinge dood kan maken, dat van berouw over een bepaalde zonde, die dit kind Gods vlak voor zijn sterven deed, geen sprake meer kan wezen. Het gewone zeggen, dat wie zelfmoord pleegt, daardoor de mogelijkheid van boetvaardigheid zich afsnijdt en dat daarom deze zonde onvergeeflijk zou zijn, gaat dus niet op.

Hierbij komt in de tweede plaats, dat niet van elken zelfmoord kan gezegd worden, dat hij geschiedt met het booze doel om Gods gebod te overtreden. Voetius wijst op verschillende gevallen van zelfmoord, waarbij geen Christen het wagen zal te denken, dat daarmede de hoop der zaligheid is afgesneden. Zoo bijv. op de maagden in de dagen der eerste Christenvervolging, die liever zich zelf doodden, dan onteerd te worden door hun beulen, en op de bekende voorbeelden van kapiteins op een schip, die zooals Van Speyck liever de lont in het kruit staken, dan zich zelf aan den vijand over te geven. Al acht Voetius in deze beide gevallen het dooden van zich zelf niet geoorloofd, omdat het feitelijk zelfmoord is, toch zal het Christelijk oordeel over dezulken zeker niet te hard wezen. Degenen, die deze zonde deden, deden het met een goed en edel doel. Hetzelfde geldt natuurlijk evenzeer in die gevallen, waarin onwetendheid van het kwaad, dat men bedrijft, tot verontschuldiging kan strekken, zooals bij zeer jonge kinderen, of wanneer men door een dwaalleer misleid, Gode meent een dienst te bewijzen, gelijk menige asceet door overdreven vasten en zelfkastijding zijn leven verkort heeft, en er zelfs secten in Rusland worden gevonden, die zelfmoord als de hoogste offerande aan God beschouwen. Het religieus fanatisme, dat zulk een mensch tot zelfmoord drijft, neemt wel het zondig karakter van deze daad niet weg, maar strekt toch tot verontschuldiging, vooral wanneer men te doen heeft met misleide volgelingen. En eindelijk wijst Voetius ook op die gevallen, waarin een paroxysme van de diepste melancholie een overigens vroom mensch er toe brengen kan een einde aan zijn leven te maken, omdat dit eigenlijk met krankzinnigheid op één lijn moet worden gesteld. Luther heeft dan ook aan een vrouw, wier man om deze reden zelfmoord had gepleegd, een zeer troostrijken brief geschreven, om haar op de barmhartigheid Gods te wijzen, waaraan ze ook in dit geval niet vertwijfelen mocht. In al deze hier genoemde gevallen wanneer overigens een waarlijk vroom leven is voorafgegaan, is geen reden om aan het behoud derzulken te wanhopen.

Anders staat het natuurlijk, wanneer een leven in zonde en ongeloof met zelfmoord geëindigd wordt, omdat men het leven moe is, voor schande of straf vreest, of aan de wroeging van het geweten wil ontkomen. Hier is nu zeer zeker weinig hoop. Maar zelfs in zulke gevallen wilden onze vaderen toch niet, dat men een beslissend oordeel zich zou aanmatigen, maar werd er uitdrukkelijk op gewezen, dat men het oordeel aan God had over te laten. Het sterkst spreekt hier wel wat Calvijn, die zoo dikwijls van te groote strengheid en hardvochtigheid beschuldigd wordt en die toch juist in zulke gevallen zoo uiterst teer en voorzichtig was, over den zelfmoord van Saul schreef. De zonde, die Saul beging door een einde aan zijn leven te maken, keurt hij zoo beslist mogelijk af. »Als een wild en woest dier, schrijft hij, kon Saul in zijn angsten en benauwdheden zich niet meer tot God verheffen om bij Hem hulpe te zoeken; zelfs vergat hij in die oogenblikken, dat het een vrome altoos ongeoorloofd is, geweldadig een einde aan zijn leven te maken, in plaats van geduldig af te wachten welk einde God voor hem beschikt heeft«. Maar op grond van dien zelfmoord Saul te verdoemen, durft Calvijn niet. »Wat met de ziel van Saul na zijn sterven geschied is, gaat hij voort, weten we niet; het zou zelfs zonde wezen, al te nieuwsgierig hierin te willen doordringen; we hebben *hem over te laten aan het oordeel Gods*«.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen: Van M. J. D. te Sneek *f* 2.50; van de wed. E. d. N. te Rotterdam, met vriendelijk schrijven *f* 10 feestgave; uit het busje van mej. H. M. C. te Amsterdam *f* 2.50; van Ds. J. C. C. Voigt te Ouderkerk a/d IJsel *f* 2.50; van Ds. v. d. Velde te Kralingen, verrameld voor het jubileum *f* 11.25; van den heer W. Hovy te Zeist, uit de Uniecollecte te Amsterdam *f* 5; van mej. A. v. d. Berg, van de Geref. Meisjesvereeniging Dorcas te Zwijndrecht *f* 5.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.

Leestafel.

SCHEURKALENDERS VOOR 1914.

Het jaar nadert weer zijn einde en ook nu weer zonden verschillende uitgevers ons blad hun scheurkalender voor het komende jaar ter bespreking toe.

Wij ontvingen een zestal.

I. »FILIPPUS« Christelijke Kalender, uitgegeven door het GEREFORMEERD TRAKTAATGENOOTSCHAP »Filippus« bij F. P. D'Huy, Middelburg.

Het schild beeldt ditmaal den inhoud uit van de gelijkenis van »den barmhartigen Samaritaan«. Het blok geeft voor iederen dag, naast aanwijzingen van leesstukken uit de Schrift, een tekst en bij dien tekst een toepasselijk woord. Aan de achterzij der blaadjes stichtelijke verhaaltjes. Zoowel schild als blok maken een aangenamen indruk.

Als premie is er aan toegevoegd, de niet onverdienstelijke verklaring van het BOEK VAN DEN PROFEET AMOS door Ds. D. HOEK, dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Enkhuizen. Een werk waarvan de lezing zeer zeker den zin van dit Bijbelboek kan verhelderen.

II. »DE OLIJFTAK« met als ondertitel »Onze kleine vertrooster«. Uitgave van Oosterbaan en Le Cointre, Goes.

Met dezen christelijken scheurkalender is, zooals de uitgevers ons berichten, »thans samengesmolten de vroeger door hen uitgegeven kalender »Barnabas«.

Op het schild twee bijbelplaatsen: Ps. XVIII : 3 »De Heere is mijn Steenrots en mijn Burcht« en Jesaja XXX : 2 »Een Schuilplaats tegen den vloed« en in verband daarmede, een knap geteekende burcht op een rots in onstuimige zee. Het blok waarop het LUTHER-lied: »Een vaste Burcht is onze God« — bevat voor iederen dag een blaadje met tekst en toelichting, aanwijzing van Schrifthoofdstukken en aan de achterzijde verhaaltjes.

Ook bij dezen Kalender is een premie en wel een zeer actueele. NEERLANDS HERSTELLING (Nov. 1813) door J. FOKKENS. De schrijver zegt in zijn uit GIEKERK gedateerde voorrede: »Sedert ik 12 Mei 1910 het ambt van Hoofd der Christelijke te Ezinge heb neergelegd, besteedde ik een deel van mijn vrijen tijd aan het onderzoek van de Geschiedenis van Nederlands Herstelling. De vrucht daarvan wordt hier den welwillenden lezer aangeboden". De literatuur over zijn onderwerp is door den heer FOKKENS met zorg gemaadpleegd en zijn boek laat zich met genoegen lezen.

III. GEÏLLUSTREERDE CHRISTELIJKE SCHEURKALENDER, J. H. Voorhoeve, Den Haag. Het schild geeft twee bijbelteksten waarin het woord »Vrede« de grondgedachte is, 1 Sam. : 6b en Psalm 34 : 15b. Dan het woord uit Jesaja XI : 6—8 op niet onverdienstelijke wijze in beeld gebracht.

De blaadjes geven datum en leesstukken en verder alleen een tekst, soms bij den tekst ook een versje. Op de achterzijde der blaadjes, korte meditaties of verhalen.

Ter kenschetsing en tevens als nadere toelichting van de afbeelding op het schild laat ik hier volgen wat achter het blaadje van Zaterdag 3 Jannari staat:

— Vol verrukking staren wij op de schoone voorstelling, die ons mooi geteekend schild, naar de beschrijving van den profeet Jesaja, ons geeft van den idealen toestand, die eenmaal op aarde zal gevonden worden.

Terwijl ik dit schrijf, worden wij dagelijks geschokt door de schrikkelijke berichten van den oorlog in de Balkanlanden. Hoe vele menschen zijn er als 't ware geslacht geworden. Hoe roepen wij bij het hooren van geruchten van oorlogen en van allerlei vreeselijke dingen, die rondom ons plaats vinden, met den Psalmist uit: »Hoe lang nog, Heere!«

Maar dan richt ik mijn blik op het liefelijk tafereel van den Wereldvrede. Dan verheldert de hoop het gelaat. Dan vindt het hart rust. Wat zal het zijn, als in vervulling is getreden hetgeen in Jesaja XI geschreven staat!

»De wolf zal met het lam verkeeren, en de luipaard bij den geitenbok nederliggen, en het kalf en de jonge leeuw en het mestvee tezamen, *en een jongsken zal ze drijven*. De koe en de beerin zullen te zamen weiden, hare jongen zullen te zamen nederliggen, en de leeuw zal stroo eten gelijk de os... Men zal nergens leed doen noch verderven op den ganschen berg mijner heiligheid. Want de aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken.« —

Bijzonder fraai zijn in dezen geïllustreerden kalender de plaatjes, die tusschen de blaadjes zijn ingevoegd en aan de gebruikers een lieve verrassing zullen geven.

IV. Ten slotte de drie kalenders, die, zonder onder de rubriek christelijke scheurkalenders te vallen, ons toegezonden zijn door de Firma LA RIVIÈRE EN VOORHOEVE te Zwolle:

1. NEERLANDIA 1914.

Een fraai geïllustreerde kalender, met op het schild een artistiek uitgevoerd Hollandsch binnenhuisje en op ieder van de 365 datumblaadjes, waaruit het blok bestaat, een kiekje uit NEDERLAND of ook uit NED.-INDIË. Stadsgezichten, zeegezichten, landschappen, kasteelen. Bij een 100-tal kiekjes beschrijvende tekst, bij de overige korte onderschriften.

Als proeve laat ik hier volgen de beschrijving bij het kiekje van den Willebrordsput te Zoutelande (Zeeland):

— Bij het boomlooze Zoutelande bevindt zich in de duinen een diepe waterput, die, als de Bonifaciusput bij Dokkum, altijd goed water geeft en, als deze, afkomstig moet zijn van een Christen-zendeling uit vroeger tijd, n.l. van Willebrord, die, in 694 uit Engeland naar ons land overstekende, te Westkapelle moet zijn geland. —

2. DE ELF PROVINCIEN. Weekkalender voor 1914.

Het schild in kleurendruk met in den kop een hollandsch landschap en op de kanten de wapens onzer elf provincies.

Het blok bevat voor elke week een groot blad waarop van boven een plaat, — een landschap, een stadsplein, of ook kleederdacht uit een der provincien van ons blad.

Mooi werk.

En dat blad biedt ook plaats voor allerlei aanteekeningen.

3. GEÏLLUSTREERDE KINDERKALENDER.

Deze, voor kinderen bijzonder aardige kalender bevat 200 plaatjes, waarbij allerlei verhaaltjes, spelletjes, muziekstukjes, raadsels, vertellingen voor dieren enz.

'n Ware schat voor kinderen.

Laat mij aan deze bespreking van de drie door LA RIVIÈRE en VOORHOEVE te ZWOLLE, ons toegezonden kalenders toevoegen, dat de platen, die daarin voorkomen, over het geheel zoo mooi zijn, dat zij verdienen te worden bewaard.

Om dit bewaren te vergemakkelijken, heeft de firma LA RIVIÈRE en VOORHOEVE èn voor de platen in haar kalender NEERLANDIA èn voor die in haar KINDERKALENDER, een album verkrijgbaar gesteld, waar die platen en plaatjes kunnen ingeplakt.

Op het stuk van den scheurkalender, die ook ten onzent »er in is gegaan« — voor een veertig jaar was althans »de Christelijke« hier in het land nog onbekend, — alzoo een ruime keus. En al zijn de drie laatsten hier door mij besprokene, ook niet specifiek Christelijk, toch zullen *zij* in een christelijk gezin allerminst misplaatst zijn.

G.

Uit de Pers.

In de *Gelderscheе Kerkbode* schrijft Ds. Schouten van Arnhem het volgende voortreffelijke woord over de hulp, die de vrouw in de Kerk aan de ambten bewijzen kan:

Dat de vrouw in het ziekenbezoek kostelijke hulpdiensten aan het ambt kan bewijzen is, dunkt ons, boven allen twijfel verheven. Hier opent zich een ruim arbeidsveld, waarop zij met de gaven, haar door den Heere geschonken, wuckeren kan tot eere van Gods naam en tot heil van den naaste.

Het ligt niet in onze bedoeling dit ziekenbezoek in het algemeen ter sprake te brengen; wij willen meer in het bijzonder de aandacht vestigen op het bezoeken van die kranken, die in een ziekenhuis zijn opgenomen. Hoe meer wij deze inrichtingen bezoeken, hoe meer zich de overtuiging aan ons opdringt, dat zich hier een heerlijk arbeidsveld voor de vrouw in het midden der gemeente bevindt. Het komt schier dagelijks voor, dat jongedochters en vrouwen, uit andere plaatsen, in een ziekenhuis moeten opgenomen worden, om aldaar een bijzondere behandeling te ondergaan. Soms worden zij weken en maanden achtereen in zulk een inrichting verpleegd. Wat het zeggen wil, in een ziekenhuis in een vreemde stad te moeten vertoeven, verre verwijderd van bloedverwanten en vrienden behoeft, dunkt ons, niet in het licht gesteld te worden. Hoe licht maakt zich van deze patiënten een gevoel van verlatenheid meester! Terwijl anderen, die in haar onmiddelijke omgeving liggen, dagelijks bezoek ontvangen, liggen zij daar eenzaam en verlaten, terwijl zij slechts een enkele maal door de haren bezocht kunnen worden. Hoe verder zulk een patiënte weg woont, hoe minder bezoek zij ontvangt, want het ontbreekt bij degenen, die haar zouden willen bezoeken, meestal aan tijd of aan geld, of aan beide.

Wie eenigszins met het leven op de hoogte is, kan zich den toestand van zulk een patiënte in den vreemde wel indenken.

Nu wil het ons voorkomen, dat hier een arbeidsveld open ligt voor onderscheidene zusters in het midden der gemeente. Welk een kostelijke gelegenheid, om hulpdienst aan het ambt te bewijzen. In zulke vrouwenzalen is een vrouw veel beter op haar plaats dan een man, ook al is die man een predikant.

Niet alleen de leden onzer kerken zullen een bezoek van zusters der gemeente zeer op prijs stellen, maar ook de anderen, die zich in de zaal bevinden, kunnen er profijt van trekken. Wij zouden het dan ook ten zeerste toejuichen, indien door de Kerkeraden van de groote steden gebruik werd gemaakt van bezoekzusters, vooral met het oog op die vrouwelijke patiënten uit andere plaatsen, welke in de ziekenhuizen worden verpleegd.

Hier is een rijk arbeidsveld, dat op de komst van onze vrouwen wacht. Hier kan een woord van onderwijzing en vertroosting gesproken worden, tot degenen die in lijden zijn. Hier kan een gebed, aan het einde van het bezoek, liefst ten aanhoore van de andere patiënten gedaan, een rijken zegen afwerpen.

Het wil ons voorkomen, dat er meerdere zusters in de gemeente zijn te vinden die zich, desgewenscht, gaarne voor zulk een arbeid willen geven.

Indien onze Kerkeraden konden besluiten enkele zusters voor dezen arbeid aan te zoeken, zouden zij in een dringende behoefte voorzien.

In onze dagen, nu het vrouwenvraagstuk van alle zijden aan de orde gesteld wordt, is het noodig dat ook wij de roepstem verstaan, die door deze beweging tot ons uitgaat.

De vrouw behoeft in het midden der gemeente niet tot rust en stilzitten gedwongen te worden. Zonder dat zij in eenig ambt wordt geplaatst, of dat aan haar het stemrecht wordt verleend, kan zij nuttig werkzaam zijn in den dienst des Heeren. Daar zijn onderscheidene terreinen waarop zij komen kan tot de ontplooiing van de haar door den Heere geschonkene gaven. Met name onze ziekenhuizen met de vrouwelijke patiënten uit den vreemde wachten op haar komst.

»Ik ben krank geweest, en Gij hebt mij bezocht«, zoo zal de Heere in den dag der dagen tot de zijnen zeggen.

En op de vraag: »Heere, wanneer zijt Gij krank geweest en hebben wij U bezocht?« zal Hij antwoorden: »Voor zooveel gij dit één van mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dat Mij gedaan«.

Waar de zaak van het bezoeken der kranken in den dag der dagen ter sprake gebracht zal worden, daar moge dit ons prikkel en spoorslag zijn, om ons van de hooge beteekenis van dit werk te doordringen. Wat door de kinderen der wereld gedaan wordt uit pure menschlievendheid, moet door ons verricht worden gedrongen door de liefde van Christus.

Wat kan zulk een arbeid, in de vreeze des Heeren ondernomen, rijke winste afwerpen!

Winste voor haar, die zich voor dezen arbeid geven, want de zegenende ziel zal vet gemaakt worden, en die bevochtigt zal ook zelf een vroege regen worden.

Winste voor zoovele arme lijderessen, die behoefte hebben aan een medelijdend hart en aan een medevoelend woord.

Winste voor de eere van den Naam des Heeren, die ook door dezen arbeid zal worden grootgemaakt en verheerlijkt.

Officieele Berichten.

Korte notulen van de vergadering van de classis Almkerk, gehouden 25 Sept.

Art. 1. Ds. de Jong opent, namens de roepende kerk van Werkendam A, de vergadering, laat zingen Ps. 84 : 3, leest Ps. 84 en gaat voor in gebed.

Art. 2. De credentiebrieven worden nagezien.

Art. 3. De notulen worden gelezen en onveranderd goedgekeurd.

Art. 4. Het moderamen wordt aldus vastgesteld: Ds. de Jong, voorzitter; Ds. Bosch, assessor, Ds. Pontier, scriba.

Art. 5. De voorzitter spreekt uit de blijdschap der classis, dat Ds. v. d. Zanden tweemaal voor eene roeping naar elders bedankte; maar ook de droefheid der classis, dat Ds. de Jonge de roeping naar Bunschoten A aannam.

Art. 6. Met leedwezen wordt kennis genomen van een schrijven van de classis Ap. en een van de classis Am.

Art. 7. Het rapport omtrent de gehouden kerkvisitatie geeft stof tot dankbaarheid.

Art. 8. Ds. de Jonge ontvangt acte van ontslag. De kerk van Sleeswijk verkrijgt tot consulent Ds. de Jong, terwijl classisbeurten worden toegezegd om de drie weken.

Art. 9. De kerk van Waardhuizen ontvangt eene aanbeveling voor haar collecteeren voor een nieuw kerkgebouw.

Art. 10. Ds. Bosch rapporteert aangaande den evangelisatiearbeid.

Art. 11. Over den classicalen zendingsdag, te houden 2e Kersdag, wordt nader gehandeld. Ds. Ingwersen hoopt dan mededeelingen te doen.

Art. 12. De classisbeurten worden geregeld.

Art. 13. Wegens het vertrek van Ds. de Jonge worden de volgende deputaten benoemd: evangelisatie, Ds. Pontier; collecte Theol. Fac., Ds. v. Rennes; collecte hulpbehoevende kerken en zending heidenen en mohammedanen, Ds. v. d. Zanden; ad examina, Ds. v. Rennes; art. 49 K.O., Ds. de Jong.

Art. 14. Collecten worden geïnd. Volgend kwartaal: Theol. school en hulpbehoevende kerken buiten de classis.

Art. 15. Volgende vergadering: te Nieuwendijk, 18 Dec., v.m. 9½ uur. Almkerk is roepende kerk.

Art. 16. Wegens de principieele bezwaren van enkele broeders met het oog op het vervoer op Zondag, wordt er besloten geene afgevaardigden te zenden naar het afscheid van Ds. de Jonge.

Art. 17. De voorzitter richt woorden van dank tot Ds. de Jonge, voor al wat hij voor de classe geweest is; waarop Ds. de Jonge met hartelijke woorden afscheid neemt.

Art. 18. Nadat Ds. de Jonge is toegezongen Ps. 121 : 4 eindigt deze, op verzoek van den voorzitter, met dankzegging.

Namens de classis:

G. J. PONTIER, *h. t. scriba.*

Kort verslag van de vergadering der classis Axel gehouden, te Terneuzen op Donderdag 2 October 1913.

Art. 1. Bij afwezigheid van den praeses opent de assessor, Ds. G. R. Kuijper, de vergadering, doet zingen Ps. 105 : 3, leest Ps. 123 en 124 en gaat voor in gebed. De praeses der roepende kerk van Axel (B) inmiddels ter vergadering gekomen, spreekt een welkomstwoord.

Art. 2. Het moderamen bestaat uit Ds. Chr. Bruins, praeses, Ds. J. H. Lammertsma, scriba, Ds. G. R. Kuijper, assessor.

Art. 3. De credentialen worden nagezien. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

Art. 4. Ingekomen: 1°. Handelingen Congres voor Geref. Evangelisatie met verzoek om bijdrage in de kosten van volgend congres, welk verzoek wordt ingewilligd; 2°. Verzoek om steun voor een emeritus dienaar des Woords. Eveneens ingewilligd; 3°. Twee droeve mededeelingen van verschillende classes.

Art. 5. Op voorstel van Axel (A) aangevuld op verzoek van Oostburg, besluit de classis voortaan in plaats van driemaal jaarlijks viermaal te vergaderen, waarvan één keer te Oostburg of Schoondijke.

Art. 6. Een voorstel van Zaamslag om den classicalen omslag te herzien, wordt gesteld in handen eener commissie tot onderzoek in loco ter voorlichting eerstvolgende classisvergadering.

Art. 7. Bij *rondvraag* naar art. 41 D.K.O. gaat de vergadering, ter behandeling van tuchtzaken, over in comité.

Art. 8. De vergadering pauseert. Bij heropening wordt gezongen Ps. 133 : 1.

Art. 9. De kerken van Axel (A) en Axel (B) vragen classicale approbatie der stukken harer a.s. ineenssmelting. Na onderzoek door daartoe aangewezen deputaten worden met eenige bespreking deze stukken goedgekeurd waarbij de classis haar hartelijke vreugde uitspreekt over den gewenschten voortgang en het verblijdende einde van de onderhandelingen der beide kerkenraden. Gezongen wordt Ps. 133 : 3.

Art. 10. Door deputaten voor evangelisatie wordt gerapporteerd omtrent den arbeid te Kloosterzande. De arbeid te Aardenburg en Breskens zal worden voortgezet met dien verstande, dat Ds. van 't Sant de liefdebeurten, tot nog toe geschonken aan Breskens, voortaan zal besteden aan Aardenburg.

Art. 11. Een ontwerp wijziging grensregeling der kerken in Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen wordt aangehouden. Eveneens de bespreking van de handelingen der Part. Synode en het rapport van den classicalen zendingsdeputaat. Rapport kerkvisitatie wordt uitgebracht.

Art. 12. Rapport openbare schuldbelijdenis bij overtreding 7e gebod wordt aangehoord en goedgekeurd. Het zal worden gedrukt en enkele exemplaren zullen aan de verschillende kerken worden gezonden.

Art. 13. Classicale deputaten worden met geringe mutaties herbenoemd.

Art. 14. De classis besluit voortaan te vergaderen in de maanden Januari, April, Juli en October.

Art. 15. Volgende vergadering D.V. 7 Januari 1914. Plaats van samenkomst: Terneuzen. Roepende kerk: Hoek.

Art. 16. Ouderling J. de Feyter gaat voor in dankzegging, waarna de praeses sluit.

Op last der vergadering,

G. R. KUIJPER, *h. t. assessor.*

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

J. te R. vraagt toelichting van het volgende vers:

«Ik zie een rijker koor
Van zangers voortgesproten,
En 't eenmaal need'rig woud
hersteld in fierer loten:
'k Zie Helmers aan hun hoofd!
hem, wiens ervaren hand
De Lesbiaansche lier
met volle krachten spant,
Met eed'len swier bespeelt;
en 't eigen vuur in de aderen,
Wroekt Loots de moederspraak,
de glorie onzer vaderen
In hymnen, hunner waard,
en heft uit Hollands pruim,
Thans stuivende op den wind,
den lauwer van hun kruin
Der vale nijd in 't oog.«

Dit vers is van Bilderdijk. Het werd geschreven in 1811. Het was toen de zoogenaamde Fransche tijd. Veelal was voorzichtigheid noodig voor ieder die zijn oud-vaderlandsche gezindheid in dicht of ondicht openbaarde, die scheen te hopen op een herstel onzer onafhankelijkheid, en in de Fransche overheersching een ramp zag voor ons vaderland.

Toch zwegen de dichters niet. Bilderdijk noemt er hier twee. De een is Helmers, naar wien in zijn vaderstad Amsterdam thans drie straten zijn genoemd. Hij is de vervaardiger o.a. van het bekende lierdicht »De Hollandsche natie«, dat den eenen herdruk na den anderen beleefde. Eenige regels van dat gedicht waren oorzaak, dat het toenmalig Fransch bewind maatregelen tegen den dichter wilde nemen. Juist toen echter stierf hij.

De Lesbiaansche lier herinnert aan het eiland Lesbos in den Griekschen Archipel, hetwelk het vaderland is geweest van vele beroemde mannen en vrouwen, o.a. van de dichteres Sappho. Met de »lier« wordt de dichtkunst bedoeld.

Loots was mede een dichter uit den tijd van Helmers en Bilderdijk. Deze laatste wil dus zeggen:

Ik zie een schaar van dichters, die vergoeden zullen wat ontbrak, gelijk de jonge uitspruitsels in het woud zich verheffen en het schoon maken. Helmers is de eerste in de rij dezer dichters; hij bezit kracht en sierlijkheid, Loots is door een zelfden gloed bezield en handhaaft onze schoone moedertaal, waar onze vaderen roem op droegen in verzen die vaderen waardig. Zoo wordt het land weer verheven door de roemrijke herinnering aan het verleden en de nijd moet het machteloos aanzien.

Of Bilderdijk wat veel zei, inzonderheid omtrent Helmers, kan hier gevoegelijk blijven rusten.

De heer J. E. te Z. is zoo vriendelijk ons te melden, dat er, behalve de genoemde vertalingen van »Job« nog eene bestaat, te weten: Het boek Job in dichtmaat door Jan Messchert van Vollenhoven, Amsterdam 1812. Voorts meldt ons de heer W. G. te Z., dat er nog een berijming van het Boek Job bestaat voor het Ned. Volk door E. F. H. Wolf, pred. te Valburg en Homoet, Amsterdam, H. de Hoogh & Co., 1871. Ook dezen lezer dank!

B. B. te R. Met »De Fabelen van Gellert« bedoelt men die van den Duitschen dichter en schrijver welke in 1769 te Leipzig stierf als hoogleeraar. Alle fabelen zijn berijmd en niet moeilijk te verstaan. Er is ook indertijd een berijmde vertaling in het Nederlandsch van verschenen. De fabelen dagteekenen gelijk men ziet uit de achttiende eeuw. De bedoelde overzetting in onze taal zal nu ook ongeveer honderd jaar oud zijn, en is, zoover ik weet, in den boekhandel niet meer verkrijgbaar.

Is ook bekend, vraagt W., wie het diamantslijpen heeft uitgevonden?

Deze kunst vond Lodewijk van Berken, of Van Berghen, te Brugge, in Vlaanderen, uit. Hij had nauwelijks de school verlaten, toen hij de ontdekking deed, dat twee diamanten, wanneer hij ze tegen elkander wreef, »elkander aangrepen«. Hij nam derhalve eenige, lei ze op klei, wreef ze tegen elkander, en verzamelde het daar af vallend diamantpoeder, door welks hulp hij, met meewerking van zekere raderen, die hij zelf uitgevonden had, aan deze steenen een polijsting kon geven, en ze naar welgevallen kon slijpen.

In den jare 1475 sleep hij voor den Hertog van Bourgondië, Karel den Stoute, een diamant van aanzienlijke grootte. In vervolg van tijd vond Clemens Birago, een Milanees, de kunst uit, om diamanten met figuren te besnijden. Eerst in de 16e eeuw begon men het glas met den diamant te snijden, hetwelk men voorheen met stalen stiften en gloeiend ijzer gewoon was te doen.

HOOGENDIRK.

Buitenland.

Duitschland. Jaarfeest van een moderne zendingsvereeniging.

Den 16den September hield de Algemeene Evangelisch-Protestantsche Zendingsvereeniging te Brunswijk hare 29ste jaarvergadering. Op die samenkomst was de Evangelische bond, de algemeene Duitsche taalvereeniging, de »Vrienden der Evangelische vrijheid,« de Gustaaf-Adolfvereeniging vertegenwoordigd.

Door den voorzitter van den Consistorialrath werd de vereeniging namens de regeering begroet, die daarbij uitsprak dat zij »onontbeerlijk« mocht genoemd worden. Deze spreker wist zeker niet, dat de vereeniging over geheel Duitschland en Zwitserland verspreid, na een arbeid van dertig jaar over zes zendelingen beschikt, die 400 volgelingen in de Heidenwereld hebben aangeworven. Een der predikanten der stad Brunswijk liet in zijn feestgroet zich niet zeer waardeerend uit over de oude Zendingsvereenigingen. Deze noemde hij »Handwerkerszending«, omdat zij hare zendelingen in Seminariën opleiden. Hij brak den staf over de »enge dogmatische bocien« der andere Zendingsvereenigingen, terwijl hij de ruimhartigheid der Protestantsche Zendingsvereeniging roemde, die plaats laat voor de ontwikkeling van nieuwe vormen van het Christendom, ook wanneer daarbij in plaats van den doop een nieuwe manier van leden op te nemen gevolgd wordt.

Schoon de Leipziger missie al sedert 60 jaar als arbeidsmethode gesteld heeft, dat men de zeden en gewoonten der te bearbeiden heidenen zooveel mogelijk moet ontzien; dat men niet moet Europaïseeren; dat men zich behoort aan te sluiten bij de reeds voorhanden waarheids-